

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

СИЛАБУС

нормативної навчальної дисципліни

Екокультура особистості
(назва дисципліни)

підготовки бакалавра
(назва освітнього рівня)

Спеціальності 232 Соціальне забезпечення
(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Соціальне забезпечення

Силабус навчальної дисципліни «Екокультура особистості» підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 232 Соціальне забезпечення, за освітньо-професійною програмою Соціальне забезпечення.

Розробник: Петрук Вікторія Віталіївна, кандидат педагогічних наук, доцент

Силабус навчальної дисципліни затверджено зі змінами та доповненнями на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи протокол № 2 від 15 вересня 2021 р.

Завідувач кафедри:

Чернета С. Ю.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	23 Соціальна робота 232 Соціальне забезпечення Соціальне забезпечення Бакалавр	Нормативна
Кількість годин / кредитів 150 / 5		Рік навчання 1
		Семестр 1-ий__
		Лекції 36 год.
		Практичні (семінарські) 36 год. Лабораторні ____ год. Індивідуальні ____ год.
		Самостійна робота 68 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Консультації 9 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладача (-ів)

Викладач: Петрук Вікторія Віталіївна,
 Науковий ступінь кандидат педагогічних наук,
 Вчене звання доцент
 Посада доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
Контактна інформація
 Телефон: +380973517506
 Електронна пошта: Petruk.Viktoriia@vnu.edu.ua
 Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Навчальний курс «Екокультура особистості» належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки бакалавра галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 232 Соціальне забезпечення, освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення» вивчається в першому семестрі, формою контролю є залік. На вивчення навчальної дисципліни відведено 5 кредитів (150 годин), у тому числі: 36 годин лекційних, 36 год. практичних, 9 год. консультації та 68 год. самостійної роботи.

Дана дисципліна відіграє важливу роль у професійній підготовці фахівця з соціального забезпечення. Адже, культура має стати складовою світогляду і мірилом практичних дій кожного студента.

Курс передбачає систематизацію та впорядкування конкретних знань і навичок культурної поведінки студента, його ставлення до навколишнього світу.

Екокультура особистості, як і будь-яка інша навчальна дисципліна, передбачає оволодіння певною сумою знань, однак оволодіння нею передбачає ще і наявність значних

умінь. Тому оволодіння її практикою побудоване на знаннях, уміннях і тривалому досвіді поведінки в різних ситуаціях. І сьогодні цей предмет широко вивчається в світі.

2. Пререквізити (*філософія, релігієзнавство, психологія, культурологія, етика, педагогіка*) / **Постреквізити** (*Попередження конфліктів в соціальній сфері, соціальна допомога різним категоріям населення, різні практики*).

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Мета навчального курсу: є розширення кола знань про мистецтво та культуру спілкування у громаді, ділове життя, підготовку і проведення сімейних свят, роль і вибір подарунків в житті людини, організувати свій побут, вмінням створити позитивну атмосферу в стосунках з іншими людьми, знання основ етичної комунікації в професійній діяльності соціального працівника.

Завдання курсу:

- сформувати знання про культуру спілкування подружжя в сім'ї;
- сформувати знання про культуру взаємин дітей та батьків;
- вивчити правила поведінки за столом;
- вивчити правила поведінки в гостях;
- вивчити правила поведінки у громадських місцях;
- вивчити правила ділового етикету;
- виробити уміння вибору і вручення подарунка;
- сформувати знання про професійну етику, її особливості, функції етики соціальної роботи;
- сформувати знання про етичні принципи в соціальній роботі;
- сформувати знання про морально-етичну культуру соціального працівника;
- сформувати знання про проблеми деонтології у діяльності соціального працівника;
- сформувати знання про імідж соціального працівника та основи етичної комунікації в професійній діяльності соціального працівника.

4. Результати навчання (компетентності).

Компетентності, які студент набуває в ході навчання:

Навчальна дисципліна спрямована на формування *інтегральної компетентності* (Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов); *загальних компетентностей* (ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК4. Здатність планувати та управляти часом. ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово у професійній діяльності. ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК11. Здатність

приймати обґрунтовані рішення. ЗК12. Здатність працювати в команді. ЗК13. Здатність до міжособистісної взаємодії. ЗК14. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. ЗК15. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків. ЗК16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.); *фахових компетентностей* (Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці (ФК 5). Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності (ФК 13).

Очікувані програмні результати навчання: Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження (ПРУ 1). Використовувати усну та письмову комунікацію українською мовою для здійснення професійної діяльності (ПРК1). Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців (ПРК2). Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні (ПРК3). Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців (ПРК4). Визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення. (ПРАіВ1).

5. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма Контролю ² / Бали	Методи та технології викладання ¹
Змістовий модуль 1. Культура поведінки особистості в різних життєвих ситуаціях							
Тема 1. Екокультура і громадянська зрілість соціального працівника	8	2	2	4		ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ 2	лекція-диспут / Zoom, Google Classroom, Office 365.
Тема 2. Культура мовного спілкування	9	2	2	4	1	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ 2	лекція-диспут / Zoom, Google Classroom, Office 365.
Тема 3. Етикет сімейних взаємин	10	4	2	4		ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ 2	лекція-диспут / Zoom, Google Classroom, Office 365.
Тема 4. Культура одягу	9	2	2	4	1	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ	лекція-диспут / Zoom,

							Google Classroom, Office 365.
Тема 5. Уміння людини організувати свій побут	8	2	2	4		ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ 2	метод круглого столу / Zoom, Google Classroom, Office 365.
Тема 6. Родина за столом	9	2	2	4	1	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ 2	проблемна лекція Zoom, Google Classroom, Office 365.
Тема 7. Підготовка і проведення сімейних свят	8	2	2	4		ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ 2	лекція-диспут / Zoom, Google Classroom, Office 365.
Тема 8 Ситуація гостинності: господар і гість	11	2	4	4	1	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ 3/3	метод круглого столу / Zoom, Google Classroom, Office 365.
Тема 9. Правила поведінки у громадських місцях	10	4	2	4		ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ 2	проблемна лекція Zoom, Google Classroom, Office 365.
Тема 10. Етикет ділових взаємин	9	2	2	4	1	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ	метод круглого столу / Zoom, Google Classroom, Office 365.

Тема 11. Подарунки в житті людини	8	2	2	4		ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ 2	метод круглого столу / Zoom, Google Classroom , Office 365.
Тема 12. Міжнародний етикет	9	2	2	4	1	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ 2	проблемн а лекція Zoom, Google Classroom , Office 365.
Разом за модулем 1	108	28	26	48	6	МКР/30	
Змістовий модуль 2. Професійно-етична культура соціального працівника							
Тема 13. Етика соціальної роботи як складова підготовки соціального працівника	9	2	2	4	1	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ 2	лекція- диспут / Zoom, Google Classroom , Office 365.
Тема 14. Етичні принципи в соціальній роботі	8	2	2	4		ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ 2	лекція- диспут / Zoom, Google Classroom , Office 365.
Тема 15. Морально-етична культура соціального працівника	9	2	2	4	1	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ 2	лекція- диспут / Zoom, Google Classroom , Office 365.
Тема 16. Деонтологія як складова професійної етики в соціальній роботі	9	2	2	4	1	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ 3	лекція- диспут / Zoom, Google Classroom , Office 365.
Тема 17. Особливості етичної культури та її зв'язок з професійним іміджем	7	-	2	4	1	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ, РМГ	лекція- диспут / Zoom,

соціального працівника						3	Google Classroom, Office 365.
Разом за модулем 2	42	8	10	20	4	МКР/30	
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)						Бал	
Модульна контрольна робота						60	
ІНДЗ						-	
Інше (вказати)							
Всього годин / Балів	150	36	36	68	10		

Примітки:^{1/} Google Classroom, Office 365, Zoom – може застосовуватися одна з форм навчання або симбіоз у формі он-лайн лекцій для студентів з індивідуальним планом навчання або заочної форми навчання, а також для студентів, які мають пропуски з поважних причин та/або під час карантинних обмежень. ² / Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, тощо. ³ У випадку набору студентів менше 15 (малокомплектна група) кількість аудиторних годин зменшується вдвічі (менше 7 (малокомплектна група) для заочної форми навчання) кількість аудиторних годин зменшується вдвічі. Теми не розглянуті аудиторно опрацьовуються студентами самостійно.

Розподіл балів, які отримують студенти за залік.

Поточний контроль (мах =40 балів)																Модуль ий контроль (мах = 30 балів)	Загаль на кількіс ть балів
Модуль 1																Модуль 2	
Змістовий модуль 1												Змістовий модуль 1				МКР 1	
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т1 0	Т 1	Т 1	Т 1	Т 1	Т 1	Т 1	60	100
2	2	2	2	2	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	3		

6. Завдання для самостійного опрацювання

Змістовий модуль 1. Культура поведінки особистості в різних життєвих ситуаціях

Тема 1. Екокультура і громадянська зрілість соціального працівника – 4 год.

Опрацювати наукові джерела; підготовка до практичних занять.

Охарактеризувати громадянську зрілість соціального працівника (особистісні та професійні характеристики фахівця).

Тема 2. Культура мовного спілкування – 9 год.

Охарактеризувати поняття: «звернення», «привітання», «знайомство», «запрошення», «прохання», «пропозиція», «вибачення», «комплімент».

Запропонувати та розіграти ситуації відповідно до кожного поняття.

Тема 3. Етикет сімейних взаємин – 4 год.

Визначити особливості етикету сімейних взаємин (подати у вигляді таблиці).

Опрацювати основні поняття теми.

Тема 4. Культура одягу – 9 год.

Опрацювати наукові джерела.

Опрацювати основні поняття теми.

Тема 5. Уміння людини організувати свій побут – 4 год.

Написати есе на тему «Мій дім – моя фортеця».

Опрацювати основні поняття теми.

Тема 6. Родина за столом – 4 год.

Скласти меню на тиждень для сім'ї.

Опрацювати основні поняття теми.

Тема 7. Підготовка і проведення сімейних свят – 4 год.

Визначити та описати основні етапи підготовки сімейного свята.

Опрацювати основні поняття теми.

Написати сценарій проведення сімейного свята.

Тема 8 Ситуація гостинності: господар і гість – 4 год.

Прописати у вигляді таблиці що можна, а що не можна робити у ситуації гостинності.

Опрацювати основні поняття теми.

Тема 9. Правила поведінки у громадських місцях - 4 год.

Підготувати та продемонструвати приклади з життя використання різних правил в громадських місцях.

Опрацювати основні поняття теми.

Розіграти ситуації відповідно до теми.

Тема 10. Етикет ділових взаємин – 4 год.

Написати есе на тему «Етикет ділових взаємин».

Опрацювати основні поняття теми.

Тема 11. Подарунки в житті людини – 4 год.

Визначити основні правила вибору, дарування, прийняття подарунків. Подарунки для жінок та чоловіків.

Тема 12. Міжнародний етикет – 4 год.

Опрацювати наукові джерела; підготовка до практичних занять.

Опрацювати основні поняття теми.

Змістовий модуль 2. Професійно-етична культура соціального працівника

Тема 13. Етика соціальної роботи як складова підготовки соціального працівника – 4 год.

Скласти систему ключових (головних) професійних цінностей соціальної роботи.

Опрацювати основні поняття теми.

Охарактеризувати основні етикетні правила в професійній діяльності соціального працівника.

Тема 14. Етичні принципи в соціальній роботі – 4 год.

Визначити та подати у таблиці основні принципи в соціальній роботі.

Опрацювати основні поняття теми.

Тема 15. Морально-етична культура соціального працівника – 4 год.

Розробити методiku діагностики моральної свідомості соціального працівника.

Опрацювати основні поняття теми.

Тема 16. Деонтологія як складова професійної етики в соціальній роботі – 4 год.

Проаналізувати принципи деонтології соціальної роботи.

Опрацювати основні поняття теми.

Тема 17. Особливості етичної культури та її зв'язок з професійним іміджем соціального працівника – 4 год.

Підготувати типові ситуації в професійній діяльності соціального працівника.

Опрацювати основні поняття теми.

IV. Політика оцінювання

Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання.

Для усвідомленого й системного засвоєння курсу необхідною є систематична навчально-пізнавальна робота студентів в усіх видах і формах її організації: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота.

Контроль успішності студентів здійснюється з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання.

Аудиторні заняття переважно проводяться у вигляді лекцій, найчастіше – проблемних лекцій та лекцій-диспутів; практичних занять – з використанням інтерактивних методів: бесіда, дискусія, «асоціативний кущ», проєктна діяльність та робота в малих групах.

На практичному занятті студенти презентують конкретну проблему, вчаться дискутувати, аргументовано доводити свою точку зору; об'єктивно оцінювати власні знання й уміння, а також, як експерти – знання своїх колег-одногрупників.

Модульна контрольна робота проводиться у вигляді письмового тестування.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою відповідно до Положення про оцінювання навчальних досягнень студентів за кредитно-модульною системою <https://ed.eenu.edu.ua/upload/docs/34/d57a3defea8df2754eb8599a0234845e.pdf>

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.

Обов'язковими є:

1) поточний контроль – мультимедійне представлення завдання по темі, передбаченій силабусом, яке передбачає не лише володіння теоретичними знаннями, але й практичними вміннями. Максимальну кількість балів по темах модуля (по 2 бали), можна отримати за умови мультимедійного представлення завдання та виконання завдання самостійної роботи. За умови малокомплектної групи кількість аудиторних годин зменшується вдвічі, а максимальна кількість балів під час поточного оцінювання відповідно до тем збільшується вдвічі. Поточний контроль – максимум **40 балів**;

2) написання МКР (передбачається 1), МКР оцінюється **60 балами**.

Відвідування практичних занять є обов'язковим. У форс-мажорних ситуаціях навчання може проходити також в он-лайн формі (за погодженням з деканатом).

Академічна доброчесність: виконані завдання студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в

письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 1 бал). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин. Отримані сертифікати підвищення кваліфікації, участь у Вебінарах та ін., тема яких відповідає навчальній дисципліні зараховуються як: **6-15 год.** як виступ на 2 практичних; **15-30 год.** як виступ на 4 практичних.

V. Підсумковий контроль

Залік проводиться у вигляді письмового тестування. Студентам пропонуються тестові завдання у кількості 30 запитань. Максимальна оцінка за залік – **60 балів**.

Види тестових завдань:

- із вибором однієї правильної відповіді;
- із вибором декількох правильних відповідей;
- на встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;
- завдання на відтворення правильної відповіді (формулювань понять) по пам'яті;
- завдання відкритого типу, що передбачає розгорнуту відповідь.

Програма іспиту затверджується на засіданні кафедри.

Студент, який набрав більше 75 балів в результаті поточного та підсумкового контролю має право погодитись на оцінку під час іспиту. У разі складання іспиту бали підсумкового контролю анулюються. Якщо студент набирає менше 60 балів за результатами поточного контролю та іспиту, він складає іспит повторно. Складання та перескладання іспиту проводиться згідно розкладу.

Питання до заліку:

1. Поняття «екокультури».
2. Людина і середовище, яке її оточує.
3. Поведінка людини в цьому середовищі.
4. Етикет у нашому житті.
5. Звернення
6. Привітання.
7. Знайомство.
8. Запрошення, прохання, пропозиція.
9. Вибачення, комплімент.
10. Культура спілкування подружжя в сім'ї.
11. Навчання дітей етикету в сім'ї та школі.
12. Культура взаємин батьків і дітей.
13. Смак – володар моди.
14. Мода як особлива форма соціально-психологічного спілкування людей.
15. Елементарні вимоги до одягу.
16. Вимоги щодо зачіски, макіяжу, парфумів, ювелірних виробів.
17. Твій дім – твоя “фортеця”.
18. Гігієна дому. Функціональність речей та приміщень у домі.
19. Створення індивідуальності інтер'єру. Декоративні прикраси та їхня художня цінність.

20. Стилева єдність інтер'єру. Кольорова гама житлового приміщення.
21. Основи раціонального харчування. Вітаміни та їхня роль у життєдіяльності людини.
22. Складання меню. Зміни і втрати поживних речовин у процесі готування їжі.
23. Зберігання харчових продуктів. Що і як їдять.
24. Оформлення столу і подавання страв.
25. Сервірування столу й оформлення приміщення. Квіти на столі.
26. В якому порядку подавати страви до столу.
27. Мистецтво вживати напої.
28. Тости.
29. Як приймати і як відхиляти запрошення.
30. Правила поведінки в гостях.
31. Як не треба поводитись. Коли і як їти.
32. Незвані гості. Як запрошувати гостей.
33. Підготовка до прийому гостей. Як зустрічати гостей.
34. Правила поведінки за столом.
35. Правила поведінки на вулиці.
36. Гарні манери і правила поведінки у місцях видовищ: а) у театрі; б) у кінотеатрі; в) у концертній залі; г) на виставці, у музеї, бібліотеці, на вернісажі, на стадіоні.
37. Етикетні ситуації у сфері обслуговування: а) у магазині; б) у кафе і ресторані; в) за столом.
38. Правила поведінки у транспорті та місцях відпочинку: а) у трамваї, тролейбусі, автобусі; б) в авто, таксі, на пароплаві, у потязі; в) у готелі, будинку відпочинку, санаторії.
39. Службовий етикет.
40. Етикет керівника і підлеглого.
41. Службові бесіди, телефонні розмови, листи.
42. Мовний етикет ділового листування.
43. Взаємини між товаришами по службі.
44. Вибір і вручення подарунків.
45. Що, коли і як дарувати.
46. Як приймати подарунок.
47. Квіти у подарунок.
48. Етикет Стародавньої Греції, Риму та Єгипту.
49. Староіндійський етикет.
50. Етикет Стародавнього Китаю.
51. Зародження етикету в Японії.
52. Етикет античного світу і країн Західної Європи.
53. Етика як наука про мораль.
54. Професійна етика та її особливості.
55. Етика соціального працівника.
56. Цінності соціальної роботи.
57. Причини етичної регламентації соціальної роботи.

58. Категорії етики соціального працівника: етичні відносин, етична свідомість, етичні дії та професійних обов'язок.
59. Функції етики соціальної роботи та їх характеристика.
60. Етичні засади і принципи діяльності соціального працівника.
61. Професійно-етичний кодекс соціальних працівників та його функції.
62. Джерела етичних нормативів соціальної роботи.
63. "Етика соціальної роботи: принципи і стандарти" - етичний кодекс МФСП.
64. Взаємозв'язок принципів соціальної роботи та принципів етики соціальної роботи.
65. Принципи етики соціальної роботи як основні вимоги до поведінки соціального працівника.
66. Толерантність у діяльності соціального працівника. "Декларація принципів толерантності".
67. Моральна норма як складова моралі і нормативна регуляція соціальної роботи.
68. Моральна свідомість соціального працівника.
69. Критерії моральності у соціальній роботі.
70. Моральна поведінка соціального працівника.
71. Деонтологія соціальної роботи.
72. Принципи деонтології соціальної роботи.
73. Професійний обов'язок та професійна повинність (зобов'язання).
74. Обов'язок соціального працівника та його особистісне усвідомлення.
75. Поняття відповідальності. Відповідальність соціального працівника та її типологія.
76. Етикет у соціальній роботі.
77. Етична культура та її складові.
78. Принципи етикету.
79. Поняття іміджу соціального працівника як мистецтво подобатись і впливу на оточення.
80. Складові зовнішньої та внутрішньої привабливості іміджу соціального працівника.
81. Правила етикету в типових ситуаціях професійної діяльності соціального працівника.
82. Основи спілкування соціального працівника як невід'ємна риса професійної компетентності.
83. Основні стилі та форми етичного спілкування.
84. Особливості етики формування партнерських взаємовідносин спеціалістів у сфері соціальної роботи.
85. Етичні засади соціальної роботи в процесі розв'язання конфлікту.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всівидинавчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно

82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси (рекомендована література (основна, додаткова, Інтернет-ресурси) та інші джерела).

Основна література:

1. Альохіна І.В. Імідж і етикет ділової людини / І. В. Альохіна. М. : ЕЕН, 2006.
2. Бобир О. Вітання / О. Бобир / *Почат. шк.* 2004. № 2. С. 4-9. Продовж. № 1. С. 9-11.
3. Ботвина Н.В. Міжнародні культурні традиції : мова та етика ділової комунікації : навчальний посібник. Видання 2-ге, доп. та переробл. К. : АртЕК, 2002. 208с.
4. Бочарова В.Г. Профессиональная социальная работа : личностно-ориентированный подход. М., 1999.
5. Введення у соціальну роботу. Навчальний посібник. К.: Фенікс, 2001.
6. Волченко Л.Б. На работе, в гостях и дома / Л.Б. Волченко. М., 1994.
7. Галушко В.П. Діловий протокол та ведення переговорів : навч. посібник / В.П. Галушко. Вінниця : Нова кн., 2002. 222 с.
8. Головин В. Азбука деловой этики / В. Головин. М., 1991.
9. Горлач Н. О манерах хорошего тона // Н. Горлач. Избранное. Х., 2003. Т. 1: Смысл жизни. С. 402-424.
10. Грищенко В. Людина і культура : навч. посібник / В. Грищенко. К. : Либідь, 2000. 368 с.
11. Грона Н. Правильна поведінка у громадських місцях / Н. Грона // *Початкова освіта*. 2004. Трав. (№ 17). С. 13-16.
12. Деловой протокол и этикет. – М., 1997.
13. Десять типов общения по телефону / Подгот. С. Пономарева // *Лидеры образования*. 2004. № 9-10. С.120-121.
14. Діловий етикет: етика ділового спілкування: Основи ділового етикету / авт.-укладач І. Афанасьєв. К. : Альтерпрес, 2003. – 368 с.
15. Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей / М.С. Дороніна. К., 1997. С. 125-128.
16. Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007 344 с.
17. Етика. 5 клас: Довідник школяра. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2009. — 116 с.
18. Етикет знайомства // *Освіта України*. 2005. 9 вересня № 67. Продовж. Поч. у № 65, 66, 2005.
19. Золотая книга хорошего тона : Пер. с фр. Смоленск : Русич, 2003. 448 с.
20. Котов Д.П. Профессиональный долг. М., 1979.

21. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування / О.В. Кубрак. Суми, 2003.
22. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування : навчальний посібник з етикету для студентів. 3-тє вид., стер. Суми : ВТД "Універсальна крига". К. : Видавничий дім "Княгиня Ольга", 2005. 222с.
23. Леко Г. Радник з питань етики / Г. Леко // *Вісник Львівського ун-ту. Сер. юридич. Л.*, 2003. Вип. 38. С. 197-211.
24. Малахов В.А. Етика : курс лекцій : навч. посіб для студ. внз / В.А. Малахов. 4-е вид. К. : Либідь, 2002. 384 с.
25. Медведева Г.П. Этика социальной работы : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: ВЛАДОС, 1999.
26. Міжнародна декларація етичних принципів соціальної роботи // *Соціальна політика і соціальна робота*. 1998. № 4.
27. Міжнародна декларація етичних принципів соціальної роботи та Міжнародні етичні стандарти соціальної роботи // *Соціальна політика і соціальна робота*. 1998. № 4. С. 8-75.
28. Морару Л. Правильне харчування. Вітаміни / Л. Морару // *Почат. освіта*. 2001. Квіт. (№ 15). С. 16.
29. Орлова Л.В. Азбука моди / Л.В. Орлова. М. , 1988. 176 с.
30. Петрук В.В. Деякі аспекти професійної етики соціального працівника / Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : / Зб. наук. пр. Випуск 52 / редкол. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. С. 379-383.
31. Петрук В.В. Особливості професійного спілкування соціальних працівників і клієнтів / Науковий вісник СНУ імені Лесі Українки: серія «Педагогічні науки» : збірник наукових праць. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2018. № 9. С. 124-130.
32. Петрук В.В. Професійні вміння соціального працівника / Математика. Інформаційні технології. Освіта : Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (3-5 червня 2018 року). Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2018. С. 170-171.
33. Петрук В.В. Сутність комунікативної компетентності викладача закладу вищої освіти / Педагогіка [Текст] : зб. наук. пр. : [матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції науковців, аспірантів та студентів «Актуальні проблеми педагогіки, соціальної роботи та спеціальної освіти» (13 травня 2019 р.)] / за ред. П. М. Гусака, А. В. Лякішевої та Н. І. Корпач. Луцьк : Вежа-Друк. 2019. С. 161-164.
34. Правила етикету і гарних манер для Особистостей, які навчаються у ХКТЕІ. / Укладач к.пед.н., доцент В.С.Церклевич. Хмельницький. 2017. С. 43.
35. Профессионально-этические нормы социальной работы. М. 1993.
36. Пугачева И. О тонкостях ресторанного этикета / И. Пугачева // *Деловая жизнь*. 2004. № 10-11. С. 58-59.
37. Робота з клієнтами соціальних служб / За ред. З.Г. Зайцевої. К., 1994.
38. Середюк О. Родинне свято у соціальному вихованні учнів / О. Середюк // *Почат шк.* 2002. № 6. С. 10-11.
39. Словарь по этике / Под ред. Кона И.С. М., 1981.

40. Соловйов О. Морально-етичні проблеми соціальної роботи // *Соціальна політика і соціальна робота*. – 1998. – № 4. – С. 56-66.
41. Соціальна педагогіка : навч.-метод. матеріали бакалаврів соціальної педагогіки / П.М.Гусак [та ін.] ; за заг. ред. П.М.Гусака, Л.К.Грицюк. Луцьк : Вежа – Друк, 2012. – 668 с.
42. Соціальна педагогіка: теорія, технології, історія» : навчально-методичний посібник для підготовки для державної атестації студентів за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» / за ред. П.М.Гусака, І.Є.Остапівського. Луцьк : Вежа-Друк, 2013. 232 с.
43. Соціальна робота в Україні: Навч. Посіб. / І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.; За заг. ред.: Т.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. -К.: Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.
44. Соціальна робота: технологічний аспект : навч. посіб. / за ред. А. Й. Капської. К.: ДЦССМ, 2004. С. 73-82.
45. Теория и методика социальной работы (в вопросах и ответах) : учеб. пособие / Под ред. Панова А.М. М., 1998.
46. Теория социальной работы / Под ред. Холостовой Е.И. М., 1998.
47. Технології соціальної роботи : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. А. Агарков, Д. Ю. Арабаджієв, В. В. Кузьмін, І. В. Мещан, В. М. Попович. Запоріжжя : Мотор Січ, 2015. 486 с. Бібліогр.: с. 412-428
48. Технології соціально-педагогічної роботи : навчальний посібник / За ред. А.Й. Капської. К.: УДЦССМ, 2000. 371 с.
49. Тофтул М.Г. Етика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / М.Г. Тофтул. К. : видав. центр „Академія”, 2005. 414 с.
50. Федоренко Е.Г. Профессиональная этика. Киев. 1993
51. Филиппова Г.П. Личностно-профессиональные особенности социальной работы. // *Работник социальной службы*. 2001. № 1. С. 33-37.
52. Фирсов М.В. Введение в специальность и основы профессиональной этики социального работника. М., 1993.
53. Этика социальной работы: Материалы методологического семинара. М.:СТИ, 2000.
54. Ярская-Смирнова Е. Профессиональная этика социальной работы. – М., 1998.

Додаткова література:

1. Левицька О.І. Моральний розвиток особи. К., 1990.
2. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика) : підручник. К. : Каравела, 2009. 368 с.
3. Мартинюк Т. Міжнародне листування: віддповіді на запити // *Секретарь-референт*. - 2007. - №04 (53). - С.33-34.
4. Мигович І.І. Соціальна робота: вступ до спеціальності. Ужгород, 1997.

Інтернет-ресурси:

1. Жерлыгин С. Профессиональные требования к имиджу социального работника. URL:

http://www.taby27.ru/studentam_aspirantom/image_wse/imidzhelogija_sdacha_rabot/356.html

2. Культура поведінки - Енциклопедія Сучасної України. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=51467

3. Культура поведінки та етикет як складові людської культури. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11166/>

4. Морально-етична культура соціального працівника. URL: <http://studentam.net.ua/content/view/4241/114/>